

Управління
школою

УДК 005.342:37.07

УПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ГРОМАД- СЬКОГО УПРАВЛІННЯ

ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

У статті аналізується робота педагогічного колективу комунального закладу щодо впровадження моделі державно-громадського управління навчальним закладом; пошуку нових форм і методів тристоронньої взаємодії; реалізації законодавчо-визначених прав та обов'язків педагогів, учнів та їх батьків на участь в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом; задоволення потреб та інтересів учасників навчально-виховного процесу; розвитку погоджувальних механізмів у вирішенні загальних завдань.

Ключові слова: державно-громадське управління, громадсько спрямоване управління навчальним закладом, субординаційно-проміжне партнерство.

**Тетяна
ОНИЩЕНКО**

Директор комунального закладу „Середня загальноосвітня школа №25 м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради

Нині найбільш пріоритетною сферою реформування в країні є перетворення освітньої галузі у відкриту систему, що передбачає перехід до децентралізованої моделі управління та розвиток громадського сектору. Громадська думка стає своєрідним інформаційним сигналом, систематичне надходження якого дає змогу освітянам об'єктивно оцінювати результати роботи навчальних закладів і коригувати цю роботу відповідно до суспільних потреб та інтересів більшості

учасників навчально-виховного процесу.

Завдання громадсько спрямованого управління навчальним закладом полягає в забезпеченні адаптації та узгодженні змісту навчання в загальному середньому закладі з освітніми потребами громадян.

Головним завданням сьогодення є виховання та підготовка молодого покоління, яке реально спроможне сприйняти, оцінити, а головне — впровадити та зберегти ідеї демократії, навчити учнів не лише жити в умовах сучасної держави, дотримуватись її законів, відстоювати власні права та шанувати права інших людей, а й практично реалізувати ці знання у своїй життєдіяльності [5].

Способи поєднання громадського та державного управління або залучення громадськості до прийняття управлінських рішень можуть бути різними.

Зміна моделей відбувається залежно від зміни мети й завдань, які в даний час вирішує навчальний заклад. Для вирішення цих завдань між учасниками навчального процесу виникає певна взаємодія.

Одним з інтенсивних методів залучення юних українських громадян до суспільного життя є соціальне проектування, яке стимулює активну громадянську підготовку юнацтва та дозволяє кожному школяреві реально ознайомитися з функціонуванням різних рівнів владних структур, засобів масової інформації, соціологічних служб, суспільних інститутів, а також виявити себе у сфері культурної та суспільної діяльності [8].

Основними документами, які ввібрали в себе правове поле чинних законів України („Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Положення про середній загальноосвітній навчальний заклад”) і регламентують у нашому навчальному закладі таке співробітництво, є: Статут школи, Положення про раду школи, Положення про батьківський комітет, Положення про піклувальну раду, План роботи КЗ СЗШ № 25 на навчальний рік, Угода про співпрацю між педагогічною радою ліцею, батьківським комітетом та учнівською радою, Правила внутрішнього трудового розпорядку, Єдині вимоги до учнів, Положення про шкільну форму, Положення про батьківські збори та батьківський всеобуч тощо. Зазначені документи були розроблені, обговорені та доопрацьовані на відповідних засіданнях органів самоврядування. Ці документи спрощують взаємодію адміністрації школи з батьками й учнями та сприяють демократизації відносин у навчальному закладі.

УЧНІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ як форма впровадження державно-громадського управління навчальним закладом

Фактично органи громадського управління та самоврядування мають реалізовувати одну й ту саму мету: задоволення освітніх потреб та інтересів учасників освітнього процесу. Відмінність полягає лише в тому, що окремі органи самоврядування покликані задовольнити специфічні потреби педагогів (органи педагогічного самоврядування), учнів (учнівського самоврядування) і батьків (батьківського самоврядування), а органи громадського управління реалізують загальні потреби всіх учасників навчально-виховного процесу.

Наш навчальний заклад має на меті не тільки надання освітніх послуг для учнів, але й поєднання зусиль із батьками та жителями мікрорайону у вирішенні соціальних й інших проблем, що стоять як перед школою, так і перед громадою. Саме школа має стати ініціатором розвитку місцевої громади, культурним, ресурсним центром мікрорайону, міста, села.

Забезпечити підтримку громадськості — практичне завдання школи.

Громадський компонент самоврядування навчального закладу такий:

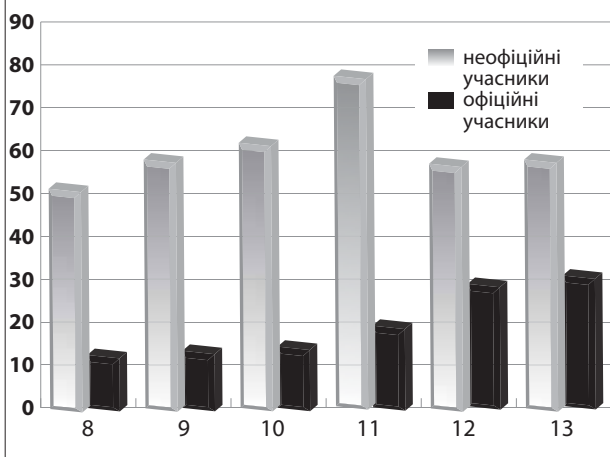
- Рада школи;
- піклувальна рада;
- батьківський комітет;
- педагогічна рада;
- загальношкільна батьківська конференція.

Забезпечення взаємодії між усіма учасниками навчально-виховного процесу, яке ґрунтується на повазі до особистості кожної дитини, захисті його прав та демократичних свобод, на вимогливості та контролі за психологією стосунків у колективах, — це вимога часу й сучасної освітньої парадигми [6, 8]. Саме тому в комунальному закладі „Середня загальноосвітня школа № 25

Зустріч членів самоврядування з депутатами

Моніторинг залучення активної молоді до "ДАРУС"

м. Дніпродзержинська" акцентується увага на активному залученні батьківської та учнівської спільноти та громадськості міста до співпраці з підприємствами, громадськими організаціями, депутатами, органами місцевого самоврядування.

Учнівське самоврядування є невід'ємною рівноправною частиною структури суб'єктів державно-громадської моделі управління освіти. Важливо, що ця форма роботи не повинна бути формальною, інакше швидко втратить соціальну цінність та інтерес з боку учнівської молоді.

Виконуючи свої основні функції, а саме: управління дитячими колективами, координації їх дій, створення умов для самореалізації дитини чи підлітка, формування комунікативних, правових, життєвих компетентностей, виховання соціально активної особистості, розвиток лідерських якостей і таке інше, — учнівське самоврядування в межах державно-громадського управління освітою виконує і ряд особливих функцій, підкріплених якісним професійно-педагогічним супроводом. Найголовніша з них — навчальна функція.

Учнівська молодь, яку обрано до органів учнівського самоврядування, сама, навчаючись у дорослих основах управління прогнозувати, планувати, аналізувати, координувати, організувати, проводити, забезпечує навчання ровесників і дітей молодшого

віку речам, що стають надзвичайно актуальними в межах державно-громадської моделі управління.

Учнівське самоврядування „ДАРУС” (далі УС „ДАРУС”) комунального закладу „Середня загальноосвітня школа № 25 м. Дніпродзержинська” – це організація активної шкільної молоді, яка прагне самоствердитися та розвинути творчі здібності, креативність, відновлювати й поширювати народні традиції, бажає вдосконалювати та розвивати риси особистості як громадянина.

Об'єднання має символіку (герб, гімн), залучає до роботи підлітків та молодь віком від 10 років.

Основна мета діяльності – виховання лідерів, самосвідомості учнів, громадської позиції, створення умов для вільного висловлювання й аналітичної роботи, розвитку творчих здібностей, самостійності, пізнавальної активності, сприяння зацікавленому ставленню учнів до загальношкільного життя, доручень та завдань тощо.

Усі центри УС „ДАРУС” є добровільними об'єднаннями учнівської молоді, що формуються один раз на два роки з числа учнів закладу. Кожний із них протягом навчального року контролює певну ділянку роботи. На основі досягнутих результатів учнями й учнівськими колективами Рада школи за участю адміністрації закладу, батьківського комітету та координаторів із числа педпраців-

Члени педагогічного колективу

ників підводяться підсумки роботи серед учнів, учнівських колективів, клубів та висвітлюються в рейтинговій таблиці.

Якість роботи учнівських центрів оцінюється під час звітних конференцій, які проводяться в кінці навчального року.

Усі процеси УС „ДАРУС” координуються та підтримуються адміністрацією школи, педагогічним колективом та організаторським складом школи.

З метою висвітлення всіх аспектів життя учнівського самоврядування діє інформаційний центр, видається шкільна друкована газета „5X5=25”. Також створено шкільний сайт <http://www.scool25.co.uk>, на якому викладено інформацію про шкільне самоврядування, ведеться літопис навчального закладу, висвітлюються цікаві події та факти з його життя.

У закладі створено творчу групу з числа вчителів-координаторів, членів Ради школи з проблеми „Учнівське самоврядування: від креативного вчителя – до креативного учня”. Вдосконаленню роботи в даному напрямку сприяють семінарські та практичні заняття, ділові та рольові ігри, тренінг „Школа лідерів”, що проводяться згідно з річним планом роботи навчального закладу та в рамках роботи учнівського самоврядування.

Взаємодія членів учнівського самоврядування „ДАРУС” з педагогічним колективом, батьківським комітетом, службою в справах дитини Дніпровського району, психологом, соціальним педагогом, адміністрацією навчального закладу формується на засадах взаємодопомоги, взаємопідтримки, порозуміння, впровадження інноваційних форм роботи, взаємодоповнення та теплої атмосфери бесіди.

Представлена система роботи не є остаточною, а є динамічною та гнучкою. Постійно впроваджуються інноваційні методи роботи, вдоскона-

люється робота учнівських центрів, клубів за інтересами тощо.

Найважливішим чинником, що сприяє формуванню значущих соціальних і моральних якостей особистості дитини, є створення єдиного виховного освітнього простору „сім'я – освітня установа”. Чим тісніше буде зв'язок сім'ї та школи, тим ефективнішими будуть результати реформ, що проводяться.

Варто погодитися з тією думкою, що успішними стають ті навчальні заклади, керівники яких розуміють, що батьки як частина шкільного колективу найбільше зацікавлені в ефективній роботі школи, коли йдеться про дітей, про умови їх навчання та виховання. Батьки, по суті, є соціальними замовниками освіти, тому мають впливати на її якість.

Виховання учня в навчальному закладі та сім'ї – це єдиний нерозривний процес. А тому дуже важливо, щоб і педагоги, і батьки об'єднали свої зусилля й можливості та перейшли до тісної співпраці в організації спільної діяльності з виховання дітей. Така співпраця передбачає виявлення та активізацію виховних можливостей сім'ї, підвищення психолого-педагогічної культури батьків та організацію спільної діяльності сім'ї та школи.

Цікавою формою впровадження моделі субординаційно-проміжного партнерства в комунальному закладі „Середня загальноосвітня школа № 25 м.Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради є залучення представників громадських організацій, батьківської громади, представників учнівського самоврядування до творчого та плідного обговорення нагальних проблем виховання сучасної молоді, проблем і перспектив розвитку навчального закладу.

Представники всіх форм державно-громадського управління закладами освіти є учасниками педрад, конкурсів творчої майстерності пе-

дагогів нашого навчального закладу, учасниками творчих та пошукових проєктів.

А загалом, педколектив спільно з батьківським комітетом у тісному співробітництві на партнерських засадах прагне створити для учнів комфортне середовище для їх всебічного гармонійного розвитку, збереження здоров'я та реалізації потенційних можливостей.

В Україні склалися досить сприятливі умови для оновлення управління освітою на нових засадах. Державно-громадське управління освітою не є новим, сьогодні воно законодавчо унормоване, тому потребує подальшого розвитку, більшої динамічності, нової якості. Важливість розв'язання проблеми державно-громадського управління освітою зумовлена не тільки державною політикою країни, а й реальними потребами та інтересами громади.

У результаті здійсненого аналізу упровадження державно-громадського управління закладом освіти слід зазначити, що таке управління здійснюється на основі системи соціальної інформації, яка складається з інформації органів державної та виконавчої (центральної та місцевої) влади, регіонального та місцевого самоврядування [7].

Успішне проведення спільних акцій тільки підтвердили, що побудовані на рівні міста повноцінні механізми підтримки молодіжних ініціатив дали можливість знайти шляхи

Виховання свідомого громадянина, що готовий самостійно приймати рішення, співпрацювати, розвиватись, висловлювати власну думку, починається з перших кроків Країною Знать. Для учнів початкових класів діє дитяча організація „Барвінкова країна”

продуктивного використання учнівської активності та забезпечити самореалізацію особистості, формувати громадянську позицію та створювати умови для реалізації найважливішого права людини – права на участь в управлінні державою.

Аналіз упровадження моделей державно-громадського управління розвитком освіти в комунальному закладі „Середня загальноосвітня школа № 25 м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради дає підстави стверджувати, що сьогодні заклад уже має позитивний досвід поєднання зусиль органів держав-

ної й виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських інституцій та інституту учнівського самоврядування для ініціювання громадянських суспільно значущих змін не тільки в шкільному житті, а й на рівні міста. Адже практичне використання елементів державно-громадського управління освітою сприяє забезпеченню його демократичної основи, саморозвитку й самореалізації його учасників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабовський В.А. Державно-громадське управління загальною середньою освітою в Україні: стан та перспективи // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. / Редкол.: С.М. Сербогін (голов. ред.) та ін. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2005. – Вип. 1(19). – С. 102 - 111.
2. Гошко А.О., Дмитренко Г.А., Князев В.М. Контури нового управлінського курсу трансформації України. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 176 с.
3. Державна національна програма „Освіта” („Україна ХХІ століття”). – К.: Радуга, 1994. – 61 с.
4. Єльнікова Г.В. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління // Директор школи. – К., 2003. – № 40 (280), жовтень. – С. 10 - 11.
5. Закон України „Про освіту”, прийнятий Верховною Радою України 23 березня 1996 року. – К.: ГЕНЕЗА, 1996. – 36 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – № 33. – 2002. – 23 квітня. – С. 4 - 6.
7. Мазак А.В. Управління освітньою галуззю в умовах становлення громадянського суспільства в Україні: регіональний аспект: Автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / НАДУ при Президентові України. – К., 2005. – 20 с.
8. Кремень В. Г. Для чого навчання, що не формує особистість? Про функції сучасної освіти в контексті цивілізаційних змін // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2007. - № 3. – С. 34 – 41.

Татьяна Онищенко

Інновації во ввeдреннi моделей госу- дарственно-общественного управления общеобразовательным учебным заведе- нием

В статье анализируется работа педагогического коллектива коммунального заведения относительно внедрения моделей государственного-общественного управления учебным заведением; поиска новых форм и методов трехстороннего взаимодействия; реализации законодательно определенных прав и обязанностей педагогов, учеников и их родителей на участие в управлении общеобразовательным учебным заведением; удовлетворения потребностей и интересов участников учебно-воспитательного процесса; развития согласовательных механизмов в решении общих заданий.

Ключевые слова: государственное-общественное управление, общественно направленное управление учебным заведением, субординационно-промежуточное партнерство.

Tetiana Onischenko

Innovations in implementation of state and public administration models by general education establishment

Analizis of work in public establishment's pedagogical collective concerning implementation of models for state and public management of educational institution, searching new forms and methods of three-way cooperation, realization of legislatively consolidated rights and responsibilities of pedagogues, students and their parents to participate in management of a general education institution; the repletion of wants and wills of teaching and educational process participants; development of agreement mechanisms for solution of common tasks.

Key Words: state and public management, socially-directed management of education institution, subordinationally-intermediated partnership.